

Šumarski list.

Organ

hrv.-slav. šumarskoga društva

Izdaje
Hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uređuje
Bogoslav Kosović.

Izlazi svakog mjeseca.

ZAGREB 1914.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

Krčenje šuma i panjeva

najnovijom Nobelovom rasprsnjivom tvarju

„ASTRALIT“

ima slijedeće prednosti prema krčenju panjeva po težacima: Uštedi se najmanje dvije trećine vremena; Treba daleko manje radnih sila; Troškovi su znatno manji; Odmah se dobije zemljište skroz čisto od žilja što izključuje, da bi se satrile orače sprave; već prve godine daje zemljište žetvu, jer se astralitom zemljište brzo i krči, pa se ne zakasni sa sjetvom; Panjevina i žilje uporabi se najizdašnije, jer se oboje odmah razsitrano može transportirati.

Tlo se silno razrahlji.

Nobelova najnovija rasprsnjiva tvar, kojom se sasvim sjegurno barata „ASTRALIT“

Jest priznato najbolja i najsjegurnija, a uz to najbolje djelujuća rasprsnjiva tvar današnjeg doba. Njome se uštedi najviše kod minanja ma koje vrsti. „ASTRALITOM“ se može sasvim uspješno meliorirati zemljište, rigolati vinograde, praviti jame za voćke, njime se može tvrdo zemljište razrahliti, a naročito se može njime prekinuti tvrda kora u vrištinskom tlu. Po astralitu se može tući, udarati, ribati, on se može pripaliti ili na led metnuti, to sve na njega nedjeluje. To je sve oblastno za njega utvrđeno, radi česa nisu nužne mjere opreznosti kod manipulacije s njime, kao što su nužne kod manipulacije sa dinamitom. On se može predati kao obični tovar na željeznici i kao brzi tovar, a može ga svaki i najobičniji radnik nositi u ruci bez ikakve pogibelji.

O astralitu daje svom pripravnošću upute:

Dioničko društvo **Dynamit Nobel u Beču i Požunu** (Actien Gesellschaft Dynamit Nobel, Wien und Poszony) koje šalje besplatno svoje tehničare da upute radnike u posao. Opis načina krčenja panjeva sa „ASTRALITOM“ šalje se zanimanicima na zahtjev badava

12 5

CJENIK 1914.

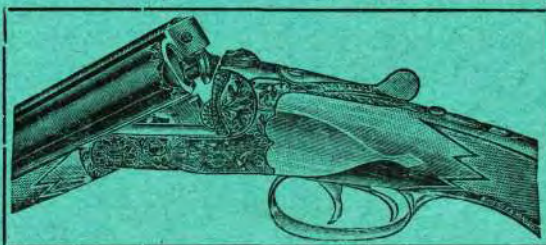
NOVOSTI
POPRAVCI
STRELJIVO

I. B. TVOR. DRUŠTVO ORUŽJA

„P. WERNIG“

BOROVLJE (FERLACH) KORUŠKA.

1867

Hrvatski cjenici i dopisivanje.

ŠUMARSKI LIST

Pretplata za nečlanove K 12 na godinu — Članovi šumar. društva dobivaju list besplatno. — Članarina iznaša za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10 i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K 2 i 1 K pristupnine i za »Šum. list« K 4 u ime pretplate. — »Lugarski viestnik« dobivaju članovi lugari badava. Pojedini broj »Šum. lista« stoji 1 K. Članarinu i pretplatu na list prima predsjedništvo društva.

Uvrstbina za oglase: za 1 stranicu 16 K; za pol stranice 9 K; za trećinu stranice 7 K; četvrt stranice 6 K. — Kod višekratnog uvrštenja primjereni popust.

Uzgoj masline na istočnim obalama Jadranskoga mora.

Napisao **Marko Marčić**, c. kr. učitelj poljodjelstva u Korčuli.
(Nastavak).

Obzirom na naše prilike tla i podnebja potrebno je, da se u zemlji poveća organska tvar, da se ne samo poveća hranitbena vrijednost zemlje, već takodjer da se poboljšaju i fizikalna svojstva. Za tu svrhu u koliko ne dostaje stajski gnoj ili mješanac, dobro će doći t. zv. zelena gnojidba ili podorina,

Za zelenu gnojidbu upotrebljavaju se sočivnjače i to: bobica (*Vicia faba minor*), grahorica (*Vicia villosa* i *V. sativa*), rumena djetelina (*Trifolium incarnatum*) i druge. U južnoj Italiji upotrebljavaju sa uspjehom i veliki vučjak (*Sulla—Haedisarum coronarium*); koji je bio pokušat i u našim maslinarskim predjelima, nu spomenute tri sočivnjače su dale bolje uspjehe. Bobica uspjeva dobro skoro u svakoj zemlji. Grahoricu je bolje posijati zajedno sa bobicom, jer ako je bobica bujna uzdržati će je da ne polegne. Rumena djetelina nije zgodna za odviše tvrde zemlje, pošto sa svojim korjenom tako sveže i zbije zemlju, da ju je teško zakopati*.

* Razni vučjaci (*Lupinus albus*, *luteus* i *augustifolius*) takodjer su zgodni za zelenu gnojidbu, osobito u pjeskovitim zemljama.

Sočivnjaču treba posijati koncem jeseni (mj. studeni) okolo stabla masline, onako na široko kolika je krošnja. Okolo panja ostavlja se 1—1·20 m. obradjenog ali ne posijanog zemljišta. Sjeme treba da je dosta gusto posijano, jer će gusto uzrašćene biljke bolje odoljevati vjetru i studeni. Bobice treba posijati 220 do 250 kg. po hektaru, grahorice 160—200 po ha. a rumene djeteline 30 do 35 kg.

Da uspjeh zelene gnojidbe bude potpun treba pognojiti sočivnjaču sa kalijem (pepeljikom) i fosfornom kiselinom. Dušika ne treba jer kako je poznato, sočivnjače asimiliraju zračni dušik pomoću bakterija, koje se nalaze na korjenu, te su bogate dušikom. Zato sočivnjače imaju prednost ne samo kao krmne biljke već i kod zelene gnojidbe, te se za ovu isključivo upotrebljavaju.

Za gnojenje posijane podorine upotrebljavaju se kalijeva i fosforna gnojiva, n. pr. kalijeve soli i Thomasova drozga ili superfosfat, nu jednostavnije je, ako se uzme kalijev superfosfat (sa 16—18% fosforne kiseline topive u vodi i 10% kalijeva sulfata), te ga se upotrebi odma pred sjetvom podorine 15 do 20 kvintala (mtc.) po hektaru. Na pojedino maslinovo stablo otpada surazmjerna kolikoća umjetnog gnoja i sjemenja prama površini što je zaprema krošnja; tako na pr., ako krošnja zaprema 20 četvornih metara, posijati će se ispod stabla 0·44 do 0·50 klg. bobice ili 0·32 do 0·40 kg. grahorice, a pognojiti će se sa 3 do 4 kg. kalijeva superfosfata.

U proljeće (ožujak—travanj), kada je posijana sočivnjača u najboljoj cvatnji, tad je treba guliti i zakopavati 20 cm. duboko u onoj istoj površini zemlje, gdje je bila i posijana.

Veoma je korisno ako se prije sjetve podorine posiplje ispod masline obični pepeo (lug) i to oko 10 kvintala po hektaru.

Zeleno gnojenje maslina je osobito potrebno za suhe zemlje, koje oskudijevaju crnicom (humusom) i za one ma-

slinjake, gdje je radi udaljenosti i pomanjkanja dobrih pu-teva, dovoz stajskog gnoja odviše skup.

Praksa zelene gnojidbe je vrlo stara, a njezina važnost je svestrano priznata za sve gospodarske kulture, nu kod nas se teško udomljuje radi pomanjkanja krme za blago. Ta zaista, kako će se poljodjelac odlučiti, da zakopa podorinu pod maslinom, ako mu je blago gladno u štali? Prigovorit će tkogod na to, da je on nebi bio ni posijao, da nije namjeravao zakopati je. Jest, u riječima će dotičnik imati pravo, ali u praksi bi se vladao i on na isti način.

Treba dakle što većma proširiti gojidbu krmnog bilja i urediti pašnjake, a tada će se zelena gnojidba sama po sebi uvući u gospodarskoj praksi i na našem Primorju i po otocima.

* * *

Sa zelenom gnojdbom obogaćuje se zemlja znatnom kolikoćom dušika, nu ako pogledamo priložene analitičke tablice uvidjet ćemo, da maslini treba još i drugih hraniva a osobito pepeljike (kalija), fosforne kiseline i dušika. Ostale hranive sastojine nalaze se u više-manje dovoljnoj kolikoći u svim našim zemljama, gdje gojimo maslinu. Razmjer između ovih pojedinih hranivih sastojina u raznim dijelovima masline u suhom i zelenom stanju, predložen je u ovoj skrižaljci :

Sastojine	U 100 dijelva u suhom stanju			U 100 dijelova u zelenom stanju		
	drvo	lišće	plodovi	drvo	lišće	plodovi
Dušik	—	—	—	0·40	0·50	0·274
Pepeljik	0·375	0·772	0·807	0·35	0·74	0·36
Fosforna kiselina .	0·109	0·305	0·108	0·10	0·29	0·13
Vapnik	0·538	1·504	tragovi	0·50	1·45	—
Auktori :	Audouynaud			Müntz i Girard		

Iz ove skrižaljke jasno proizlazi važnost dušika i fosfora za vegetaciju a kalija (pepeljika) za rodovitost.

Za bolje ravnanje kod gnojenja masline služit će i ova skrižaljka*, koja nam predočuje koliko se godišnje troše maslinovi proizvodi (u kg) na površini od jednog hektara :

Auktori	Analizirali	Broj stabala na hektaru	Drva kg.	Lišća kg.	Ploda kg.	Dušik	Kalij	Fosforne kiseline
Caruso	Bechi i Audouyraud	450 u gornjoj Italiji	1237·5	309·5	3400	29	19·5	6·7
D' Aygallier	Müntz i Girard	150 u južnoj Francuskoj	—	—	—	7·1	22·5	8·1

Poznavajuć sastojine pojedinih dijelova masline i računajući na kolikoću istih, što se svake godine troše na jednom hektaru maslinjaka, ravnati se je kod gnojenja držeći se svedjer pravila, da se zemlji mora povratiti sve, što joj je plodom, lišćem i drvom bilo oduzeto. Samo u ovom slučaju nadati se je redovitom rodu na maslinama.

Što se tiče kemijskih ili umjetnih gnojiva, kako se nalaze u trgovini, treba razlikovati:

1. Fosforna gnojiva:

mineralni fosfati i superfosfati sa 12—20%

anhidride fosforne kiseline ($P_2 O_5$)

koštani fosfati i superfosfati sa 14—18%

i Thomasova drozga sa 16 do 20%

2. Dušična gnojiva:

Čilska salitra sa 14—16% nitričnog dušika

Amonijev sulfat sa 20—21% amonijeva dušika

Kalcijev cianamid sa 20% dušika

* Simari—Olivicoltura (Hoepli. Milano, 1912.).

3. Kalijeva gnojiva:

kalijev klorid sa 50% pepeljike
kalijev sulfat sa 50% pepeljike
kainit sa 15% pepeljike
drveni pepeo sa 5—20% pepeljike*

Vapnikovi gnojivi (vapno i sadra) na našim obalama nijesu od nikakve važnosti, pošto zemlje ne oskudjevaju vapnikom, dapače u mnogim slučajevima mogli bi štetni biti.

U trgovini se nalaze i t. zv. kombinirana umjetna gnojiva, kao u. pr. Amonijakalno-pepelinati superfosfat (sa 12% fosforne kiseline topive u vodi, 4% dušika i 10% kalijeva sulfata), zatim kalijev superfosfat (sa 16—18% fosforne kiseline topive u vodi i 10% pepelnog sulfata) te još mnoge druge kombinacije, nu u o većem maslinarstvu najracionalnije je, ako se te mješavine gnojiva priredjivaju kod kuće, na temelju već poznatih analitičkih tablica i prama iskustvu, što ga svak ima da steče višekratnim pokušajima na svojem zemljištu u svojem maslinjaku.

Umjetna gnojiva popravljaju zemlju samo u kemijskom smislu, nu to nije dovoljno.

Da jedno zemljište bude plodno, treba da i fizikalna svojstva istoga budu takova da bilje, što na njemu raste uz-mogne tu plodnost iskoristiti.

* U spomenutom dijelu Simari upozoruje na slijedeće: Superfosfati se mogu pomiješati sa čilskom salitrom (natrijev nitrat) samo u času uporabe. U protivnom slučaju, t. j. kada bi ova dva umj. gnojja bila dulje vremena zajedno pomiješana i izvržena uplivu zraka, slobodna sumporna kiselina od superfosfata djelovala bi na nitrato oslobadajući dušik.

Superfosfati se ne smiju nikad pomiješati sa klakom, tupinom, pepelom, Thomasovom drozgom, inače anhidrid fosforne kiseline postane netopiv u vodi i više ne djeluje.

Klak, tupina (lapor) i pepeo mogu se pomiješati sa kalijevim kloridom ili sulfatom ili sa kainitom samo u času uporabe, inače ako bi dulje vremena stajali zajedno pomiješani okamenili bi se.

Klak, tupina (lapor) i pepeo ne smiju se pomiješati sa amonijevim sulfatom i sa organskim gnojivima, pošto se u tom slučaju izgubi nešto dušika kao amonijak; ne smiju se takodjer pomiješati niti sa superfosfatima, pošto anhidrid fosforne kiseline ne bi djelovao.

Amonijev sulfat se ne smije pomiješati sa vapnom, pepelom, drozgom, ni sa cijanamidom, inače nastaje gubitak dušika.

Sadra se može pomiješati sa skoro svim organskim i kemijskim gnojivima.

Nije moguće s toga raditi isključivo samo sa umjetnim gnojivima, osobito ne u našim okolnostima tla i podnebja, gdje su zemlje većinom vapnenaste, koje oskudijevaju crnicom (humus). Kod nas su oborine tako nepravilno kroz godinu porazdijeljene da zimi prečeste kiše isplave iz zemlje mnoštvo hranivih sastojina, koje idu izgubljene ili u dubinu zemlje ili u more, a kod nas se ljeti usljed suše zemlja raspukne, a u maslinovim stablima soka nestane.

U ovakovim okolnostima organska gnojiva će imati vazda prednost. Nu, u koliko ih nema u dovoljnoj količini i u koliko današnja proizvodnja stajskog gnoja — radi slabog postupka sa istim — ne reprezentira njegovu pravu hranitbenu vrijednost, neophodno je potrebna uporaba umjetnih gnojiva.

* * *

Kod gnojenja masline mogu se gojitelji masline držati slijedećih formula, i to prama tomu kako će im koja, obzirom na različite gospodarske prilike, bolje odgovarati. Neke formule za naše prilike nijesu izvedive, barem ne za sada, ali neka služe kao primjer našim poljodjalcima, kako drugi narodi rade oko masline i koliku im važnost podavaju*.

1. Za svako stablo	maleno,	srednje,	veliko
zrelistajski gnoj, ovčji i kozji kg.	14	18	24
Grančice brnistre (Spartium scoparium) ili masline . . .	10	15	23

Thomasove drozge od 200 do 500 kg. po hektaru.

Ova formula je osobito dobra za gladne vapnenaste pjeskovite zemlje. te je kod nas izvediva.

2. Brnistra ili otpatci od			
klaštrenja maslina kg. . .	28	36	48
Ovčji ili kozji gnoj . . .	7	12	14

* Ove su formule uzete iz raznih talijanskih dijela, od raznih auktorata (Aloi, Simari, Zannoni, Bracci itd.) a djelomice su i po meni prokušane.

Thomasove drozge ili superfosfata 200 do 600 kg. po hektaru.

U oba ova slučaja zakopava se gnoj tekom jeseni ili zime.

3. U vapnenasto-ilovastim zemljama za svako stablo:

Prve godine — Stajski gnoj	50 kg.
Thomasova drozga	4 „
Kalijev sulfat	1 „
Nakon dvije godine — Thomasova drozga	4 — kg.
Kalijev sulfat	1.50 kg.
Amonijev sulfat	1 — kg.

4. U ilovastim zemljama za svako stablo:

Prve godine — Stajski gnoj	50 — kg.
Thomasova drozga	3 — kg.
Kalijev sulfat	0.50 kg.
Sadra (gips)	3 — kg.
Nakon dvije godine: Thomasove drozge	4 kg.
Kalijeva sulfata	1 kg.
Čilske salitre	1 kg.

5. Za bobtcu za podorinu (zelenu gnojidbu) na svaki ar (100 četvornih metara):

Thomasove drozge	8 kg.
Kalijeva sulfata	3 kg.

6. Za svako stablo maleno,	srednje,	veliko
Smeće s puteva kg.	18	20
		25

(zakopati u jesen).

Amonijev sulfat kg. 200 do 400 po hektaru (posuti u proljeće).

7. Svake tri godine može se zakopavati u jesen ili tekom zime za svaku maslinu u srednje:

6—8 kg. Thomasove drozge i
1—2 kg. Kalijeva sulfata

Zatim se u proljeće plitko zakopa

2 kg. amonijeva sulfata i
1 kg. čilske salitre,

8. Svake treće godine — u jesen ili tekom zime

6—8 kg. Thomasove drozge,

1—2 kg. Kalijeva sulfata,

10 kg. otpadaka vune.

Zatim mjeseca ožujka (samo prve godine, t. j. prvoga puta) 1 kg. čilske salitre.

9. Svake druge godine — u jesen

Thomasove drozge	3 kg.	} sve skupa pomiješano
Kalijeva sulfata	1 kg.	
Pržine i gliba s kolnih puteva	4 kg.	

U proljeće 1 kg. čilske salitre i 1 kg. pržine, skupa pomiješano.

10. Na svaku maslinu poprečno:

4 kg. superfosfata (od 14—16%)

1 kg. kalijeva sulfata

1 kg. amonijeva sulfata*

11. Na svaku maslinu poprečno:

5 kg. stajskog gnoja,

2 kg. vunenih krpetina i

2 kg. klačinare u prahu.

12. Na svaku maslinu	mladu,	srednju.	veliku
Stajskog gnoja kg. . . .	50	75	100
Thomasove drozge kg. .	0.70	1	1.50
Grančica i plodova raznih sočivnjača** kg. . . .	30	45	60
ili			
Kozjeg ili ovčjeg gnoja kg	20	30	40
Superfosfat	0.35	0.50	0.70
Grančica i plodova raznih sočivnjača	50	75	100

* * *

* Mjesto čilske salitre uzimlje se radje amonijev sulfat, pošto se polaganije rastvara, voda kišnica ga manje rastopi i ne raznosi, a maslina ga bolje izkoristi.

** U Italiji upotrebljavaju za tu svrhu *Ulex europaeus*, nu ova sočivnjača kod nas se ne nalazi. Mjesto ove moglo bi se upotrebljavati kod nas brnistru (*Spartium scoparium*) zanovijet (*Coronilla Emerus* i dr.), gluhovet ili pucalina (Co-

Kod gnojenja maslinjaka treba oprezno postupati, te uzimati u obzir slijedeće okolnosti. Maslina je vrst drveća koja raste dosta polagano, s toga joj najbolje prija često i obilno gnojenje. Ako je stablo bilo dobro oklaštreno nakon višegodišnje zapuštenosti, tada treba gnojem škrtariti. Nakon obilna roda potrebno je da se obilnije gnoji.

Maslini najbolje pričaju ona gnojiva, koja se laganije rastvaraju, jer u protivnom slučaju prenaplo djelovanje gnoja ide samo u korist vegetacije, a na štetu rodnosti. Stablo iscrpi u kratko vrijeme sav podati mu gnoj, pak se tako povraća u prvašnje slabo stanje. Zato se preporuča da se ovčji i kozji gnoj, pošto je između ostalih životinjskih gnojiva dosta brzog djelovanja, pomiješa sa biljevnim odpatcima, kao n. pr. sa šumskim listopadom. pljetvom od vinograda i sijanica, te granjem raznih samoniklih sočivnjača pa i drugih nekorisnih trava. Ove biljevne sastojine ublažuju prenaplo djelovanje spomenutog gnoja, tako, da ga maslina može bolje iskoristiti i za redovitu rodnost.

Kod uporabe bilo koje vrsti gnoja treba postupati onako kako je opisana uporaba stajskog gnoja.

Svi odpatci iz uljarnice dadu se upotrebljavati kao gnojivo, navlastito murga, koja se radi velikog sadržaja kiseline, prije uporabe mora neutralizirati sa klakom.

Mladim maslinama, koje još nijesu došle na rod, treba razmjerno više fosfora nego kalija i dušika; kad dodju na rod treba sve ove tri hranive sastojine dodavati u razmjeru od 2% fosforne kiseline, 6% kalija i 9% dušika. Ovaj isti razmjer vrijedi i za starija stabla, ako su se klaštrenjem pomladila. inače za stara stabla potrebit je ovaj razmjer: 2% fosforne kiseline, 10% kalija i 12% dušika.

lutea arborescens) maćac (*Ononis Natrix* i dr.). Ove sočivnjače su dosta obične u niskim vazda zelenim šumama po otocima i primorju, osobito u Dalmaciji. Poberu se zelene grančice kada biljka cvate, te se mogu upotrebljavati za stelju u štali, bacati ih u gnojište za pravljenje mješanca, nu mogu se takodjer i direktno zakopati ispod masline. Ova praksa će se kod nas teško udomiti, radi pomanjkanja krmiva za blago, a skoro sve spomenute biljke pružaju nešto pašu za ovce i koze.

Analize pojedinih dijelova maslina (drvo, lišće i plod), učinjene od raznih kemičara u raznim okolnostima ambijenta nijesu vazda suglasne, imade dapače znatnih razlika i u samom razmjeru između pojedinih sastojina. Analiza zemlje u našim okolnostima nemože da bude mjerodavna, tim više, što ćemo u naplavnim zemljama, gdje se većinom nalaze naši maslinjaci, svako nekoliko koraka naći razliku u kemijskom sustavu zemlje. Sve te analize ne mogu se dakle uzeti kao podloge za racionalno gnojenje maslina, već jedino kao putokazi, koji imadu da vode razumnog poljodjelca kod pravljenja pokušaja na svom maslinjaku. Treba kušati razne formule gnojenja, računati troškove, mjeriti prihode u kolikoći i kakvoći, prisposodabljati postignute uspjehe sa raznim formulama pak prihvatiti ono, što je najbolje i najunosnije.

III. Poglavlje.

Rasplodjivanje masline.

U pogledu rasplodjivanja maslina se je zadnjih decenija najviše griješilo. Vrlo malo, skoro neznatan broj maslinovih stabala se je posadilo, dočim se je mnoštvo starih posjeklo. Prostrana polja, čitavi predijeli uzduž morske obale u Dalmaciji, koji su pred samih deset do petnaest godina bili pokriveni gustim maslinjacima, danas su pretvoreni u vinograde. Površina zemlje zasadjena maslinom s godine na godinu biva sve to manja. Današnja proizvodnja ulja potječe većim djelom od maslinovih stabala posadjenih u prvoj polovici prošloga vijeka; kasnije se je sve to manje maslina posadilo. Kamo to vodi? koliko će iznašati proizvodnja ulja kod nas za samih dvadeset godina, budu li se i nadalje tako nerazborito tamanjivale masline?

Na ovaj upit treba da se zamisli svak, koji shvaća naš narodno-gospodarstveni položaj, koji želi i teži za njegovim napretkom. Začudno je, da baš u zadnje doba, kada se je u pitanju organizacije producenata ulja amo-lamo diljem

našeg doma ipak nešto postiglo; kada se nešto radi u pitanju emancipacije trgovine ulja od štetnih stranih trgovačkih upliva — baš sada se maslina toliko uništava!

Pamti dobro, dragi čitaocē, da bez masline na ovoj obali Jadrana, nema opstanka, nema življenja, nema gospodarskog napretka. To nam potvrđuju prošli vijekovi, naša zemlja, naš krš, naše more, naši običaji, naša ćud pa čak i naš izgled. Sve nam je to maslinom prožeto. sve nas na maslinu ili na ulje sjeća.

Vi svi poljodjelci gdje god vas ima; u zaselcima, u varošima, u selima i u gradovima — niz obronke brijegova i planina, u uvalama i u poljima, po otocima i rtovima — svugdje, gdje tu našu svetinju, slatkim jezikom naših predja, maslinom zovu sadite je! Sadite maslinu, sadite je vi, ili će je s vremenom na vašoj djedovini saditi tudjinac!

* * *

Maslina se može rasplodjivati na više načina, i to: iz sjemena, priljepcima izdancima, mladicama i divljakama.

Naši maslinjaci su većim dijelom posadjeni priljepcima i izdancima, mladicama i divljakama.

Rasplodjivanje masline iz sjemena je najbolji način, pošto odgaja stablo dugovječno i plodno, koje jače odoljeva studeni, koje ima veću otpornu snagu proti raznim nametnicima, sa korijenom, koji prodiire duboko u zemlju, te se lakše prilagođuje raznim oblicima klaštrenja. Odgoj mladih maslinovih biljaka iz sjemena zahtjeva osobito znanje i vještinu, zato su rijetki oni težaci, koji ih sami za sebe odgajaju, jer im je lakše dobavljati ih iz kojeg rasadnika. Nu, to dodje dosta skupo, pa stoga tko može neka se pomogne sam.

Najbolje sjemenje za tu svrhu jest ono od divlje masline (mastrinke), i to od stabala srednje dobe i od posve zrelih i zdravih plodova. Sjeme se za ovu svrhu pobere sa

mastrinke mjeseca ožujka ili travnja, očisti ga se od mesnatog dijela ploda, opere u laganoj lukšiji, osuši i spremi do časa sjetve na suhom mjestu, najbolje u pržini (pijesku). Da se pospješi klijavost sjemenja, običaje se malo stući košćicu. Ne treba da se jezgra oljušti od raspuknute košćice, nu, običaje se i to učiniti a jezgra omekšati u mješavini od vode, zemlje gnjile i kravlje balege (po conte Gasperinu). Prije sjetve treba pripremiti klilo, koje ima biti izloženo prama podnevu. Klilo se obzidje tankim zidićem; duljina mu je različita prama potrebi a širina od 1'20 do 1'50 m. Jeseni i zimi, u noći i za studenih dana, pokriva se jednostavnim drvenim ili limenim pokrivima; za studenijih noći pokriva se i boturama (sturama) Dno od klila obično je betonirano, da se kroz zemlju nebi uvukle u klilo ličinke raznih kukaca pa izgrizle sjeme ili mlade biljke.

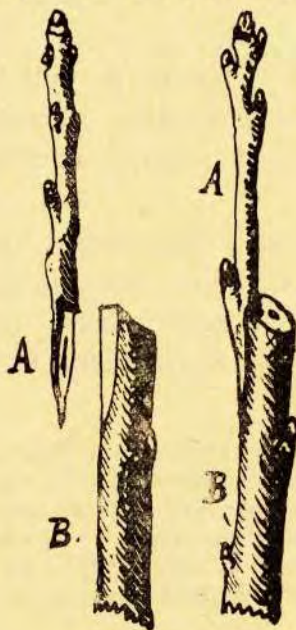
Sjetva se obavlja mjeseca lipnja i srpnja na slijedeći način: Klilo se donekle napuni laganom i prosijanom plodnom zemljom; poravna se, pokrije sa naslagom od posve fino samlivene stare klačinare, pomiješane sa polovicom pržine (sitnog pijeska) iz rijeke, i to 3 cm. na debelo. Može se u tu svrhu upotrebiti i morska pržina ako je prije uporabe bila dobro oprata u slatkoj vodi. Zatim se pospe sjeme (košćice) posve na gusto, tako, da nastane jedna naslaga sjemenja debela do 1'5 cm., pošto kod masline obično samo mali postotak sjemenja iznikne.

Konačno se ta naslaga sjemenja pokrije sa 3 cm. debelom naslagom od klačinare i pržine (kao i prije). Da se sjeme i mlade klice zaštite od sunčanih trakova, pokrije se sva površina klila sa slamom, i to 10 do 15 cm. na debelo. U klilu treba da je vazda dosta vlažno.

Mjeseca rujna odstrani se slama i tada već izlaze iz zemlje mlade divjake. Klijanje sjemenja je dugotrajno i posve polagano. Ako je sušno vrijeme, treba klilo pomalo pred večer zalijevati. Nikakvih drugih trava u klilu nesmije da bude.

Mjeseca travnja presade se mlade biljke iz klila u cje-
pilnjak. Ozledjene žilice treba ostrići, a srčanicu ponešto
pikratiti, nu treba paziti da se što manje žilica ošteti. Sade
se u gredicama 1 m. širokima, a 10 do 15 cm. udaljene
jedna od druge. Tlo mora biti lagano, dobro pognojeno i
obradjeno do 50 cm. dubine. Preko ljeta se nekoliko puta
oplije trava i svakih 30 do 40 dana zalijeva gnojnicom raz-
vodjenom sa polovicom vode. Ako je suho ljeto treba češće
zalijevati, a u tom slučaju dosta je i manje gnojnice, n. pr.
svakih 15 ili 20 dana zalijevati mješavinom od $\frac{3}{4}$ vode i
 $\frac{1}{4}$ gnojnice. Nu, razumije se, ne može se imati gnojnice,
ako se najprije ne uredi gnojišta.

Iza godine dana što su ove mlade divjake u cjepilnjaku
t. j. treće godine od sjetve, treba ih navrnuti (cijepiti, ka-
lamiti) i to počam od 20. travnja pak najdalje do konca
svibnja. Najzgodniji način navrcanja jest t. zv. jedno-
stavno priklapanje ili sedlasto spajanje, i to nisko

Sl. 1. Sl. 2.

Jednostavno priklapanje ili sedlasto spajanje. A kalam, B divljaka.

Sl. 1. Način zarezivanja. Sl. 2. Gotovi spoj.

pri zemlji. Mastrinka (divljaka) se koso prereže (Sl. 1. B.); sâ plemke (lanjska grančica masline, s koje naime nije još otpalo lišće) otkine se lišće nožicama (škarama), a ostavlja se sama peteljka lista da zaštititi pupove, pak je se zareže koso a na vrhu reza ureže se sedlo (Sl. 1. A). Ovaj urez nesmije dosegnuti dalje od jedne trećine debljine plemke. Na mastrinki se izreže sa strane nešto kore s drvom i to toliko dugo i široko, da se rez na plemki potpuno sljubi sa rezom na mastrinki. Navrtak se veže likom ili konopljom a omaže se hladnim cjepilnim voskom*.

Navrće se samo za toplih sunčanih dana, a navrtak se radje priklapa sa strane podneva.

Navrtak izbací obično odma prve godine dosta jaku mladicu, koju treba poduprijeti i uspraviti uz kolčić. Navrci se nakon prve godine dana presadjuju iz cjepilnjaka u rasadnik; to se obavlja preko zime pa do proljeća. Kod presadjivanja mladica prikrati se navrtak na dva do tri pupa a sadi se u razmaku od 40 cm. u redovima udaljenim 1 metar.

Tlo za rasadnik treba da je duboko iskrčeno, a najbolje odgovaraju lagane ilovaste i vapnenaste zemlje. Nevalja štediti gnojem, a najbolji je mješanac sa nešto umjetnog gnoja.

U rasadniku se uz svako stablo zabode jedan kolčić, a osim toga se preko redova nategne žica s kraja na kraj, o koju se privežu svi kolčići tako, da ostaju vazda uspravni, a uz njih se usprave i mlada stabalca pošto se ve-

* Vrlo zgodan hladni vosak jest onaj, koji se sastoji od 65 dkg. žutog naravnog voska, 65 dkg. trementine pretile, 32 dkg. bijele smole i 16 dkg. loja. Priredjuje ga se tako, da se sve ove sastojine zajedno pomiješaju i pogriju, zatim se čuvaju u dobro zatvorenoj posudi. Ovaj vosak, kad ga se upotrebi, otvrdne u malo dana, na suncu ne omekša, od mraza ne popuca a vlaga ga još bolje skruti, pak je radi svih navedenih svojstava priznat kao najbolji cjepilni vosak.

Upotrebljava se i topli cjepilni vosak, koji se sastoji od 60 dijelova ka-trana (crne smole), 30 dijelova loja i 10 dijelova sumpora.

živaju više puta preko ljeta. Sve grančice, što ih izbaci glavna mladica (produljnica, buduće deblo) do visine od 50 cm. nad zemljom treba prikratiti na 3 ili 4 cm. Kasnije, kada deblo prilično odeblja, ove se mladice posve otkinu. Visina stabla (debla) je obično od 50 cm., nu može biti i veća.

Preko ljeta se rasadnik okopava na plitko i zalijeva ga se gnojnicom razredjenom sa dvije trećine vode. U jeseni (četvrte godine) su stabalca već toliko razvijena, da se već mogu saditi na stalno mjesto. U rasadnicima mogu ostati stabla do pete i šeste godine, pak tada dosta ojačaju i za kratko već dolaze na rod.

Ovog načina rasplodjivanja maslina iz sjemena drže se osobito toškanski pipinieriste, te postizavaju biljke tako krasnog razvitka, da su postali glasoviti u cijelom svijetu, gdje god dopire uzgoj masline*.

Nu, upozorit je svakoga, da se mlade masline presadjene iz rasadnika u maslinjak (osobito ako potječu iz vrlo udaljenih rasadnika), prvih godina slabo razvijaju; tek nakon tri ili četiri godine počinju se naglo razvijati tako, da sa vegetacijom i rodnom dostignu i prestignu ona maslinova stabla, koja su drugim načinom rasplodjivanja uzgojena.

(Nastavit će se).

* Najpoznatije su tvrtke za izvoz maslinovih stabalaca, uzgojenih od sjemena E. D'Uliva e fratelli i G. Ercolini orticoltore u Pescia (Provincia di Lucca) u Italiji. Ovi eksportiraju maslinova stabla sa i bez zemlje na korijenu, u kojem se slučaju prištedi dosta na prevoznim troškovima. Stabalca sa korijenom bez zemlje zamotavaju mahovinom i debelom hartijom (samo korijen), pak ih zatvaraju u drvene sanduke, kojima su sve strane prošupljene da može zrak bolje prolaziti. Ovako spakovana stabla mogu putovati zimi dosta dugo i daleko bez pogibelji da propadnu.

Takodjer eksportiraju stabla svezana zajedno u snopove, sa korijenom u jednom pletenom košu, sa nešto zemlje ili mahovine; grančice ostavljaju slobodne ili ih svežu i slamom omotaju. a to prama tomu, da li će dulje ili kraće vrijeme putovati.

Prvi šumarski stručni opis i nacrt šuma na Velebitu i Velikoj Kapeli od Dalmatinske medje do Mrkoplja i Ogulina,

prvi šumski red za iste, prvo njihovo razdjeljenje u okružja, šumarije i čuvarijske, prvi cjenik za drvenu gradnju iz njih, prve misli o pošumljenju primorskog krša itd.

Po orig. podatcima i nacrtima c. k. ratnog arhiva u Beču i dr., priobćio i vlastitim tumačenjima popratio **B. Kosović**, kr. zem. šum. nadz. II. raz.

(Nastavak).

V. Prvi definitivni šumski red za šume karlovačkog generalata i njegov postanak.

Godine 1762. zabranila je odpisom svojim od 16. siječnja carica i kraljica Marija Theresia svaki izvoz hrastovine iz Kranjske, Istre, Furlandske i primorske vojne Krajine, te je podjedno tim odpisom pozvala trgovačku intendaturu u Trstu, da joj, prema njezinoj već od prvo izraženoj, ali zbog raznih prilika neostvorenoj želji, stavi predloge glede zabrane izvoza brodogradje iz tih zemalja u obće i glede preprečenja pustošenja šuma u njima.

Tršćanska je intendantura, nakon što se je u smislu toga previšnjega odpisa glede kranjskih šuma stavila u sporazum sa Reprezentacijom za Kranjsku glede furlanskih i bakarskih šuma sa Bancal-Administracijom u Ljubljani, te glede šuma u krajiškom Primorju sa karlovačkim generalatom, podastrla svoje predloge, koji predlozi su uslijed previšnjeg odpisa od 5. lipnja 1762. imali biti pretrešeni po izaslancima raznih dvorskih oblasti.

Izaslanici tih oblasti sastali su se dne 22. lipnja 1762., te o tom svom vijećanju spisali slijedeći zapisnik:

Concertationsprotocol:

Vaše c. i kr. Apošt. Velič. naložilo je previšnjim odpisom od 5. lipnja t. g. da se daljnim vijećanjem izmedju dvorskog trgovačkog vijeća (Comerciumrath), česke dvorske kancelarije, dvorskog ratnog vijeća (Hofkriegsrath), Banco-deputacije i Komore (Hof-Camer) razpravi, kako bi se dalo najlakše pregledati šume u Primorju i za njih uvesti valjan šumski red, a podjedno da se naznači, od kuda da se za to uzmu potrebni troškovi.

Povodom te odredbe bile su pozvane sve gore spomenute dvorske oblasti, da kod tog važnog vijećanja sudjeluju kroz svoje izaslanike, te je tom prigodom od strane dvorskog trgovačkog vijeća prisutni izaslanik dvorski savjetnik Mygine izjavio, da je očuvanje šuma u austr. Primorju vrlo važna stvar, te da je radi toga očuvanja šuma nužno poprimiti slijedeće mjere:

1. Izdana zabrana o izvozu za brodogradju sposobne hrastovine neka se u cijelosti obdržava po svima oblastima, izuzam oblasti c. kr. ministerijalne Banco-Deputacije, te neka se hrastovina bez dozvolnice izdane po c. kr. trgovačkom vijeću nedopusti izvažati u strane države.

2. Bilo bi nužno da se u Furlanskoj, Istri, Kranjskoj i Hrvatskoj moru najbliže ležeće šume ne samo vladaru spadajuće, nego i šume privatnika valjano opišu i u nacrtu urišu, da se bude znao njihov položaj, veličina i izgled, da se bude približno znalo koliko ima u njima se nalazećeg drveća sječivog i nesječivog, te za koliko isto prirašćuje.

3. Bilo bi nužno sastaviti i u obliku patenta izdati šumski red za šume kraj mora ležeće po uzoru šum. reda, koji je dne 30. siječnja 1732. izdan za šume grofovije Goričke i Gradiške i za ostalo austr. Primorje, koji se ali obdržavao nije, te ga svestrano u domaćem jeziku proglasiti u Furlanskoj, Kranjskoj i Hrvatskoj;

4. Da se svima oblastima naloži, da imadu taj šum. red obdržavati i provadjati.

5. Trebalo bi spomenute oblasti uputiti, da imadu za svako okružje postavljenom šumarskom osoblju i šumar. nadčinovnicima prigodom njegova službovanja na ruke ići, davati im patrolce i iste podučiti u njihovim dužnostima.

6. Šumarsko osoblje neka predlaže trgovačka intendatura u Trstu, s kojom oblasti moraju podržavati dobre odnošaje ter paziti, da se bez dozvole spomenute intendature ne siječe za brodogradju sposobno drvo, a naročito da se — kako je to žalibože do sada bivalo — ne siječe mlado hrašće.

Naročito pako trebalo bi odrediti, da se bez dozvole trgovačkog vijeća nebi izvažalo drvo za brodogradju u tudje zemlje.

7. Naprotiv pako neka se nastoji podići gradnju brodova ne samo za sve više rastuću mornaricu nego i za prodaju. Zrelo sječivo suvišno drvo neka se ne prodaje kao do sada ponajviše u Mletke, nego neka se prodaje u takove zemlje, od kojih će naša trgovina imati najviše koristi.

Ovo je nužno s toga, što se ne može trpiti da Mletčani i drugi tudjinci zalaze slobodno u austrijske šume, te po njima sijeku zrelo i nezrelo stabalje i šumu pustoše, kao što se je dogodilo prije nekoliko godina kad su Mletčani u kranjskim i furlanskim šumama posjekli 15000 jedva kao ruka debelih hrastića i upotrebili ih.

Dvorski savjetnik pl. Traunpaner kao izaslanik dvorskog ratnog vijeća priobćio je, da je na poticaj obstojećeg *Commercium-directoriuma* bio karlovački komandirajući general, feldmaršal-lajtnant grof pl. Petazzi po c. kr. dvorskom ratnom vijeću pozvan na odgovornost radi toga, što se je u šumama karlovačkoga generalata neredovito sjekla gradja sposobna za brodove i što je iz njih bila izvažana hrastovina.

No iz opravdanja Petazzijevog izpostavilo se je, da on ne samo da nije kriv, nego dapače, da je on izvoz drva iz

šuma karlovačkog generalata tako ograničio, da su se radi toga proti njemu pritužili gradovi Senj i Bag.

Osim toga vidi se iz odluke toga komandanta, što ju je izdao obadvima primorskima pukovnijama ličkoj i otočkoj, da on brani graničarima sjeći i mehko drvo, koje im je inače prijeko potrebno, te da se od doba izdanja te njegove odredbe u otočkim šumama ne ruši nikakovo drugo drvo za brodogradju nego samo ono, što ga Senjanima dozvoli sam grof Petazzi.

Po mnijenju Petazzijevom ne može se toliko ni prigovarati graničarom iz ona dva bataljuna otočke pukovnije, što se bave trgovinom drva, jer je sasna naravno, da su oni sbog pomanjkanja plodnog zemljišta a po tom i žitka upućeni na graničarske šume, koje su im tako blizu. Oni nebi toliko sjekli u tim šumama, da im se drvo primjereno plaća, ali senjski trgovci ne daju im u ime kupovnine gotov novac nego robu, koju im ali tako skupo računaju, da im je tom robom jedva plaćena muka i trud oko sječe i vožnje, pa su onda prisiljeni sjeći što više, samo da si za svoje potrebe potrebne troškove pribave.

Radi tih prilika neće se trgovina izmedju Senjana i Graničara poboljšati sve dotle, dok se god neurede drvna skladišta i neuvedu primjerene cijene za sve vrsti drva.

Od strane Ministarske Banco-deputacije izjavio je prisutni savjetnik Quinz, da se od kad god Banco ima posla sa dohodcima nutarnje Austrije, nije iz Banco šuma nijedan komad drveta, sposobnog za brodogradju, prodao u strane zemlje, nego da se je svekoliko drvo rezerviralo za domaću brodogradnju.

Prema tome veli, da nije potrebno naredbu o zabrani izvoza brodogradnje protezati i na Banco-šume, nego da bi istu trebalo protegnuti samo na šume privatnih vlasnika u Banco-području. (Vidi naprvo spomenuti istovjetni predlog pod toč. 1. savjetnika Mygine-a).

Nadalje je priobćio izaslanik Quinz, da u bakarskim šumama niti neima hrastovine osim nešto oko Novoga, koja ali nije sposobna za brodogradju. U Vinodolu, veli, da je bilo stare hrastovine, koja je Senjanima prodavana, i jako izsječena, ali da je iz nova ondje hrastovina zasadjena.

U Rijeci je šuma Pletno pravi dragulj, iz koje su Riječani i Bakrani dobivali potrebitu im brodogradju.

Zatim je izvijestio, da su Bancal-šume jur godine 1754. po posebnom povjerenstvu opisane i da se od tog doba dobro čuvaju. Iz njih bi se bez uštrba po šumu moglo go-dimice izvaditi oko 300 stabala.

Šume Goričke Panovic i Lok, koje su trpile od orijentalne Compagnie ostale su potpuno uzdržane. Šume pako Crnica i Caminacella, u kojima imadu gradovi samo pravo uživanja drva, nisu od nikakove važnosti.

U šumama Gradiške raste hrašće kao grmeč, a ima i nešto starijeg hrašća, koje nije moglo odebljati ni odrasti radi močvarnog tla. Bilo bi štetno i po erar i po žiteljstvo, ako bi se iskorišćivanje toga drveća zabranilo, jer će to drveće i onako iztrunuti.

Ponovni opis tih šuma bio bi po tom suvišan i skopčan sa velikim troškom kad već ima jedan opis za koga je izdano nekoliko hiljada forinti.

Za Banco šume postoje već posebni šumski redovi, koji se strogo obdržavaju a za sva okružja namješteni su već „Waldmeisteri“ i šumari uz plaću i izdane im službene instrukcije.

Isti izaslanik naveo je, da je bilo zabranjeno takodjer i iz privatnih šuma u Banco-području izvažati brodogradju, te su Banco-mitnice imale paziti, da se gradja takova nebi provažala.

Nadalje je taj izaslanik upozorio, da šume trebaju njege i čišćenja, a da drvo, što u šumama gnijije, smeta pomladku i prirašćivanju drveća, te je konačno pripomenuo, da je

prodaja drveta nuždna stvar, jer bi se od strane erara moralo poskrbiti zato, da se prodajom namaknu troškovi za plaće uredskog osoblja i ostali troškovi šumske uprave.

Ex parte camera aulica (sa strane dvorske komore) izjavio je dvorski savjetnik barun pl. Kempf, da bi bilo nužno preduzeti pregledbu šuma po dvorskom izaslaniku, koji znade zemaljski jezik, a kojemu bi trebalo dodijeliti u pomoć šumarskog stručnjaka iz Kranjske ili iz Primorja, kojeg bi si on sam odabrao. Radi jeftinije i što brže obave toga posla bilo bi nužno tomu izaslaniku dati nacrt, ako takav postoji ili opis ondašnjih šuma. Kasnije bi mogao glavni nacrt tih šuma sastaviti rudarski mjernik Mrak, koji služi u nadrudarskom uredu u Idriji u Kranjskoj, a koji je tome poslu veoma vješt.

Za c. kr. šume u Kranjskoj, Furlaniji i u Primorju postoje već od prije vrlo dobro sastavljeni stari i novi šumski redovi, ali ne postoje šumski redovi i za privatne šume, čega radi trebalo bi i za tu kategoriju šuma izdati šumske redove na njemačkom i na ilirskom jeziku.

Što se pako tiče po trgovačkom vijeću predloženih mjera za očuvanje šuma u budućnosti, po kojima se:

1. bez znanja i prisutnosti jednoga po trgovačkom vijeću ili po Intendaturi u tu svrhu postavljenog stručnjaka u šumskim i brodograditeljskim stvarima nebi smjelo nijedno hrastovo i za brodogradju sposobno stablo oboriti i

2. da se i dozvolom oboreno drvo nebi smjelo bez posebne izvoznice (Comercial-pašuš) izvesti izvan zemlje, izjavljuje taj izaslanik, da bi takove odredbe bile same po sebi sasvim dobro sredstvo za očuvanje šuma, ali pošto u onako prostranim šumama. kao što su one u Krajini, ima dosta za brodogradju i nesposobnog gnjilog hrastovog drveta, drži on, da se prodaja istoga nebi trebala braniti, jer prodaja istoga nebi škodila šumi, a od nje bi imali koristi gospodari šuma i njihovi podanici.

Isto tako drži on, da nebi bili pravedno braniti gospodarima šuma i njihovim podanicima, da sijeku ono hrašće, što ga trebaju za popravak svojih kuća.

Glede troškova spomenutog povjerenstva, koje bi imalo pregledati šume, drži dvorska komora, da ti troškovi neće biti veliki i da bi ih trebala predujmiti uprava General-Casse, dok se nebudu mogli s vremenom istoj povratiti iz dohodka šuma.

Taj izaslanik primjećuje nadalje, da je dvorska komora za unapredjivanje šuma potrebnih za rudare i talionice (fužine) u Kranjskoj postavila posebne činovnike. U tima šumama, veli on, ima dosta hrastovine, ali su one predaleko od mora, a da bi se izvažanje hrastovine iz njih k moru izplatilo.

Prisutni predsjednik dvorske komore drži, da bi bilo nužno i po šume korisno prvo: da se prema jur izdanim strogim odredbama i po šum. redu iz šuma čim prije odstrane koze, jer one vrlo škode mladom šumskom priraštaju, drugo: da se što prije počme u Trstu graditi spremište (magazin) za drvo, iz kog će se za brodogradju sposobno drvo prodavati po proportionalnoj cijeni. To drvo veli, morati će se, da bude za brodogradju što sposobnije metati u vodu, da u njoj leži.

Provede li se to, biti će udovoljeno previšnjoj namisli koja ide za tim, da se što više grade vlastiti brodovi ili da se brodogradja prodaje prijateljskim državama, čime će se povećati fundus comercialis.

Zaključak: Na te, po izaslanicima dvorskog ratnog vijeća, dvorske komore i trgovačkom vijeću stavljene predloge, zaključeno je nakon vijećanja:

Da se na tobožnje pogreške karlovačkog generala glede šuma u vojnoj Krajini netreba niti obazirati, jerbo je taj general upravo protivno dokazao od onoga, što mu je trgovačko vijeće u grijeh upisalo bilo. Istom, kada bi trgovačko vijeće moglo tomu generalu krivnju dokazati, moglo

bi se proti njemu postupati. U ostalom krivnja ili nekrivnja toga generala nemože imati upliva na izdanje nuždskih odredaba glede šuma, koje odredbe će biti kadre sada i u buduće spriječiti slične pogriješke.

Svakako je nužno, da se nadje pravi način i sredstva, kojima će se već sada dati odvratiti šteta od Comerciala, te da se shodnim uredbama omogućí, da se u buduće u Primorju i Kranjskoj uvede pravi red u šumama i da se one sačuvaju.

Pripominje se, da glavni upliv na šume pripada Commercialu, a politička oblast ima samo nad njima vršiti nadzor.

Što se tiče nuždskih mjera za očuvanje šuma u sadašnjosti, postoji po namisli trgov. vijeća izdana odredba, da se nijedno za brodogradju sposobno drvo nesmije bez Commercialne izvoznice izvesti izvan zemlje, a ta odredba neka se zadrži u krijeposti i u buduće.

No trgovačko vijeće neka neodbiya baš svaku molbu, ako bi tko htjeo takovo drvo izvan zemlje izvesti, jerbo bi uzkratom izvoznica bili vlasnici šuma ograničeni u pravu uživanja svojih vlastitih šuma.

Ako naime vlasnici šuma šume racionalno goje i sijeku, te nemogu tako dobiveno drvo unutar zemlje prodati, to bi im morao ili Comerciale to drvo po običajnoj cijeni odkupiti ili bi im morao dati dozvolu, da ga mogu izvesti i prodati izvan zemlje.

Prédlog trgovačkog vijeća, da bi se izdala odredba, po kojoj se bez znanja i dozvole trgovačke intendature u Trstu nebi smjelo sjeći niti mlado stabalje niti za brodogradju sposobno stabalje u obće, neusvaja se, jer prvo neima tršćanska trgov. intendatura toliko stručnog osoblja, da bi ono moglo u onim prostranim šumama, u kojima se u jedno te isto vrijeme na mnogo mjesta sijече, dospjeti pregledati drveće, bili se za njega mogla izdati dozvola za sječú ili ne, a drugo, gospodari šuma trebaju za sebe i za svoje podanike hrastovine, pa im se nebi smjelo braniti posjeći ju i

za sebe upotrebiti, pa makar ona bila sposobna i za brodogradnju.

Kako pako da se sama sječa stabala izvede i uz koje mjere opreznosti, treba propisati u šumskom redu, o čem će kasnije biti govora.

Na to se je prešlo na vijećanje o tome, što bi sve bilo nužno provesti, da u šumskom gospodarstvu nastane valjan poredak, te je zaključeno da bi k tome trebalo troje: 1. točan opis šuma, 2. odgovarajući šumski red, i 3. da se oživotvore takove uredbe, koje će omogućiti, da se šumski red bude mogao nepromijenjen održati i podpuno obdržavati.

Da se pako to postigne nužno je:

Ad 1. Da se kroz Reprezentaciju u Kranjskoj proglasi „Patent“ kojim se određuje, da svi šumovlasnici imaju unutar stanovitog, roka, što će ga reprezentacija ustanoviti, svoje šume opisati i te opise predložiti reprezentaciji.

Opis taj neka sadržava specificirano stanje šume, položaj, površinu, popriličnu količinu sječivog i nesječivog drveća kao i zbiljni prirast i prirast što će u šumi nastati uslijed sadnje.

Ti podatci morali bi biti točni, a onaj, kod koga se ustanovi, da je što god zatajio, neka se strogo kazni.

Isto takav propis o opisivanju šuma neka izda dvorsko ratno vijeće i za šume u vojnoj Krajini.

Šume komorske (kameralne) i Bancal- šume netreba na novo opisivati, jer su jur opširno opisane.

Bude li temeljite sumnje, da koji opis nije vijerno sastavljen, neka se odmah odredi pregledba dotične šume, čim opis stigne.

U tu svrhu neka se imenuje posebni povjerenik i njemu dodijeli kod nadrudarskog ureda u Idriji namješteni rudarski mijernik Mrak, koji se vrlo dobro razumije u šumske stvari.

Ova dva namještenika mogli bi preduzeti i pregledbu šuma onih predjela Bancal- i Cameral- šuma, u kojima ima

brodogradje, odnosno, gdje bi se takvog uzgojiti dalo, ako takovu pregledbu smatra potrebnom trgovačko vijeće.

Spomenutom mijerniku Mraku treba naložiti da nacрте o pregledanim šumama u red spravi, te ako ih nema, da ih načini, dočim da o šumama u Kranjskoj i o šumama karlovačkog Generalata da sačini jedan glavni nacrt.

Pregledbu samu netreba obavljati prije, nego što stignu opisi šuma, a kad ovi prispiju, treba ih dostaviti mijerniku Mraku skupa sa nacrtom, da ih prouči i pregledbu obavi.

Pripravi li se na taj način sve za pregledbu, neće ona puno stajati.

Za povjerenike moglo bi Vaše c. kr. Ap. Velič. imenovati dvorskog tajnika Satzfelda i kao takovome dati kakov doplatak. On dobro pozna šume u Kranjskoj i šume u Primorju kao i tamošnje razne zemaljske jezike.

No makar da bi se na taj način pregledba šuma najgospodarnije obavila, prouzročila bi ona ipak troškova, za koje neznamo kazati od kuda da se pokriju, te neće preostati druge, nego da ih podmiri uprava General-Casse.

Ad 2. Glede druge točke, tj. glede nuždних uredaba za buduće ili glede šumskog reda, koji bi se imao sastaviti, moralo bi se imati u prvom redu pred očima samo graničarske i privatne šume, a ne i Bancal i Cameral- šume, jerbo za potonje, kako je spomenuto, postoji već šumski red, kojega netreba mijenjati, nego treba jedino paziti, da se vrši.

Za potonje šume trebati će jedino nakon njihove pregledbe izdati tek specijalnu odredbu glede u njima se nalazećeg drveća za brodogradju i glede uzgoja brodogradje.

Kako se iz predspisa vidi, prikazao je nadrudarski sudac i Waldmeisteradjunkt u Kranjskoj Anton pl. Steinberg, kako bi se dao i za druge šume zavesti dobar šumski red i što bi sve trebalo urediti u šumama zemaljskog gospodara (Landesfürst).

Taj njegov predlog bio je po kranjskoj reprezentaciji ovamo podastrt i pronadjen dobrim, a priložene su mu i

njeke opaske baruna Gusića, bivšeg okružnog kapetana u nutarnjoj Kranjskoj.

Ovo oboje daje dobar temelj za sastav valjanog šumskog reda, te bi bilo dobro taj Sternbergov predlog skupa sa Gusićevim opaskama dostaviti na proučavanje dvorskom ratnom vijeću i trgovačkom vijeću (dvorskoj komori netreba ga dostavljati, jer ona ima već jedan drugi), a onda ga razpraviti, te nakon odobrenja istog po previšnjem viadaru prevest ga dati na tamo običajne razne jezike i običajnim ga načinom proglasiti.

Što se tiče po predsjedniku dvorske komore stavljenih nazora glede zabrane utjerivanja koza u šume i glede osnutka jednog spremišta za drvo u Trstu zaključeno je, da je prvo nužno, a drugo da je poželjno.

Pošto već glede zabrane ugonu koza u šume postoje odredbe, nebi trebalo ništa drugo, nego naložiti reprezentaciji u Kranjskoj da ih strogo provadja i prekršitelje strogo kažnjiva. Te odredbe trebalo bi, kako to i Steinberg kaže, umetnuti i u šumski red.

Predmet pako o osnutku drvnog spremišta u Trstu spada na Comerciale, te bi stoga trgovačko vijeće (Comercien-rath) moralo brigu voditi o tom, da se oživotvori osnutak toga spremišta.

Kad se bude vijećalo o šumskom redu, neka se ustanovi pristojba za odkupljivanje drva, što će se u drveno spremište svažati.

Napokon je glede pitanja: što bi bilo sve nužno zavesti, da se šumski red bude točno obdržavati mogao? zaključeno, da je u tu svrhu najzgodnije postaviti osoblje, koje se u šumske stvari razumije. To osoblje neka od vremena do vremena šume pregledava i kontrolira, da li se šumski red vrši, a prekršitelje istoga neka odmah prijavljuje. Bez šumarskog osoblja biti će i najbolji šum. red bez svrhe.

Pošto je naročito Cemericialu mnogo stalo do toga, da se u Primorju i u blizini istog šume goje i čuvaju, to bi

bilo najbolje, da se glede namjestit se imajućeg osoblja, kao i glede njihovih beriva zatraži predlog od Intendenze u Trstu.

Resolutio Caesareo-Regia: Kod ovoga predmeta treba promotriti prošlost, sadašnjost i budućnost.

Na prošlost se netreba obazirati, jerbo se ono što je bilo i onako nemože više stignuti.

Glede sadašnjosti bilo bi sa zabranom o izvozu za brodogradju sposobnog drva, kao i sa daljnjim propisom, da se od te zabrane nesmiye odstupiti osim dozvolom trgovačkog vijeća samo djelomice, ali ne sasvim pomoženo namisli, da se brodogradja uzdrži za vlastitu porabu.

Svakako se, kako je to i u zapisniku o vijećanju spomenuto, mora na to gledati, da se spomenutom zabranom neograničuje privatnikom uživanje njihovih šuma, te da im se omogućí da oni ono drvo, koje se bez uštrba po obstanak šuma iz njih izvaditi može, mogu i smiju prodati u vlastitoj zemlji. Toga radi biti će potrebno:

1. da se domaće, za brodogradju sposobno drvo od vlasnika cijeni primjereno odkupi; zatim

2. da se ustanovi primjerena cijena, uz koju će se drvo za skladište kupovati,

3. da se ponajprije počme sa šumama vojne Krajine, koje su do sada imale najmanju cijenu, a iz kojih se je najviše drva izvažalo, a iza toga, da se isto provede za Bancel, te za privatne šume.

4. U tu svrhu potrebna glavnica neka se uzme iz Commercial-Casse, ali prije toga neka se organizuje društvo, koje će paziti da se drvo neraztepa kao do sada, nego da se njime pametno trguje tako, da se bude tim drvom u prvom redu podizalo domaće brodarstvo. Društvo, koje se prihvati brodogradnje htjeti će se bezdvojbeno prihvatiti i toga drvnoga spremišta.

U opće se ima naročito na to paziti, da vlasnici privatnih šuma neupotrebljuju za gradnju brodova sposobno

drvo iz njih za sebe i svoje podanike, nego da to veliko stabalje rezerviraju jedino za brodogradju.

Tu zabranu zahtjeva opća korist, a takova zabrana postoji i u drugim zemljama. Vlastniku se tom zabranom, ne čini krivo, jer će mu se drvo primjereno platiti, a bila bi upravo zloporaba, kad bi se za brodogradju sposobno drvo upotrebilo za kakovu god nuzgrednu svrhu, za koju se može upotrebiti i slabije drvo. Intendenza u Trstu ima dakle svoj nadzor na to upraviti, da za brodogradju sposobno drvo dađe obilježiti i da pazi, da se ono nebi upotrebilo u nikoju drugu svrhu osim za brodogradju.

Što se tiče budućnosti, ima se naložiti svima šumovlasticima (izuzam šuma vojne Krajine) da predlože njihov opis i nacrt, ako ga imaju. U tom opisu treba da bude naznačena površina i stanje šuma, zatim da budu navedene vrsti drveća u njoj, u koliko godina na kojoj stojbini, koja vrst drveća postigne potpunu sječivost, za koje svrhe se drvo iz koje šume rabi, koliko ga godišnje treba za vlastitu porabu, da li je drvo dosada prodavano, kuda i uz koju cijenu, da li je i kakav je red za njih dosada propisan bio, kakove su štete do sada u toj šumi opažane i kako bi se iste dale prepriječiti.

Kad ti opisi stignu ima uslijediti pregledba šuma, te se one imaju valjano mapovati.

Što se naposeb tiče šuma u vojnoj Krajini, treba Petazzu (karlovačkom komandirajućem generalu) naložiti, da ih imade kroz svoje inžinire mapovati i na gornja pitanja odgovoriti.

Uz to se imade i jedan povjerenik izaslati na pregledbu i to Satzfeld ili koji drugi sa rudarskim mjernikom Mrakom, koji će u spomenutom roku procijeniti vrsti drveća, te o tom izvijestiti skupa sa izvještajem trgovačkog vijeća o preuzimanju i odkupljivanju toga drva.

Nadalje odobravam savjet, da se u neprekoračivom roku od 2 mjeseca za sve privatne šume sastavi šumski red, kako

je to za Bancal i Cameral- šume jur učinjeno uz opazku, što sve treba da se u svakoj šumi poboljša.

Pošto se veliki dio Bancal šuma, kao i šume Gradiške radi močvarnog tla upotrebljuju samo za nizko šumarenje, treba dati iztražiti po mijerniku Fremantu, nebi li se dale te šume odvodniti i tako za odgoj gradljike prikladnima učiniti.

Za nadzor nad vršenjem šum. reda i za prijavljivanje šum. prekršaja treba postaviti osoblje, koje se u šumarske poslove razumije. To osoblje treba podložiti Intendenci u Trstu i Fiscalnom uredu, jerbo su te oblasti zvane, da vode nadzor nad vršenjem šumskog reda.

Pošto je konačno opaženo, da cameralska pilana u Fuzini nedaleko Senja samo kratke daske reže, a to stoga, što nevalja put iz Fužine do Senja, te se mogu rezati samo takove daske, koje se na samaru goniti mogu, to se ima najbrižnije paziti, da se ta manjkavost odstrani i da se još pilana sagradi, buduć je trgovina dasaka sa levantom (istokom) vrlo jaka.

Maria Theresia.

Na temelju toga vijećničkog zapisnika izdala je car. i kraljica Marija Theresia dne 26. listopada 1762. na trgovačku intendaturu (Comercial-Hauptintendenza) u Trstu slijedeći odpis:

Marija Theresia. Pošto smo zrelim razmišljanjem već davno došli do uvjerenja, da se šume u Primorju i one ležeće u blizini Primorja, nebi smjele zanemarivati kao do sada i da se nebi smjele pustošiti, zatim, da bi se već jednom moralo nješto učiniti za uzdržanje već i onako dosta rijedkog hrastovog drveta, te konačno, pošto nam je dobro poznato, kako su stanovite strane države iz tih šuma dobavljale si hrastovinu, dapače i takovu, koja je premlada bila, to odobravamo vaše pohvalno zauzimanje, da bi se to sprečilo, čega radi smo na Vaše opetovane pismene predstave i zabranili izvoz hrastovine iz Primorja u tuđje zemlje, te vam jur 16. siječnja ove godine o tom izdali našu rješitbu.

Ta zabrana ima i dalje ostati na snazi, te se bez znanja i dozvole našeg trgovačkog vijeća ne smije u tome praviti nikakove iznimke niti se bez njegove dozvole i po njemu izdane dozvolnice smije hrastovina izvažati u tudje države.

Da se pako vlastnicima šuma ne samo neoduzme korist od njihovog drveta, koja ih potpunim pravom pripada, nego dapače, da im se omogući, da mogu ono drvo što se može iz njihovih šuma bez uštrba na njihovo sućanstvo posjeći u nutrašnjosti zemlje i prodati, odlučili smo :

1. da je najbolje, da se od dotičnih šumoposjednika za brodogradju sposobno drvo cijeni primjereno odkupi,

2. da se tako odkupljeno drvo pohrani u prikladna drvena spremišta, te da se od tuda ili upotrebi za našu vlastitu brodogradnju ili pako da se stranim državama proda. To će podići domaću mornaricu, a s tim se ima započeti najprije u šumama vojne Krajine i tada nastaviti u Bancal i privatnim šumama.

3. Za te svrhe potrebnu glavnicu, koje visinu će te vi opredjeliti, doznačit ćemo iz naše Comercium-Casse.

Vaša će biti zadaća naći društvo (Companiju) koje će se primiti drvnog spremišta i voditi u njemu kako valja trgovinu, a ujedno poduzimati i gradnju brodova.

O tim trima točkama imate nam staviti izvjestan predlog kao i glede visine cijene uz koju će se drvo u spremišta nabavljati i opet uz koju će se dalje prodavati. Pošto smo podjedno odlučili, da vama povjerimo vrhovni nadzor nad šumama u Furlanskoj, Kranjskoj, Istri, te nad krajiškim šumama u Hrvatskoj, nad Bancal šumama i šumama privatnika, to imate taj nadzor vršiti i paziti, da za brodogradju sposobno hrastovo drvo bude obilježeno i da se nebi upotrebilo za kakove druge svrhe osim za gradnju brodova.

Da vam bude taj posao lakše provadjeti odredili smo, da svi vlasnici šuma imadu predložiti opise istih, te nacрте ako ih imadu, u kojima opisima treba da bude izkazano kakova je šuma, kojih vrsti drveća ima u njoj, koliko treba

vremena, da u njoj obzirom na stojbinu i vrsti drveća stabalje doraste do sječe, koliko se drva može u njoj sjeći, koliko ga treba godimice za vlastitu porabu, uz koju cijenu je drvo koje vrsti do sada prodavano, je li za šume bio propisan kakav šumski red, kakove su bile možebitne mane toga šum. reda i kako bi se eventualno dale odstraniti.

Kada ti opisi stignu odrediti ćemo obću pregledbu šuma i valjano mapovanje istih, te sastav potpunog šum. reda za privatne šume (dočim je za Bancal i Cameral-šume već izdan šumski red).

Konačno se ima postaviti osoblje, koje se u šumarske poslove razumije a koje će imati paziti, da se šum. red vrši. Ono će imati od vremena do vremena šume pregledati i opažene nedostatke prijavljivati da se kazne.

Pošto smo odlučili vama povjeriti brigu nad obdržavanjem tog šumskog reda, odlučili smo vama podložiti i spomenuto šumarsko osoblje, pak vas s toga pozivamo, da ovamo predložite službenu instrukciju za to osoblje.

* * *
(Nastavit će se).

Društvene vijesti.

Zapisnik spisan dne 7. prosinca 1913. u „Šumarskom domu“ u Zagrebu prigodom obdržavanja sjednice upravljujućega odbora hrv. slav. šumarskoga društva.

Prisutni: I podpredsjednik Robert Fischbach, tajnik Josip Jakopce, blagajnik Ljudevit Szentgyörgyi, zatim odbornici: Bona de Marino, Čmelik Vilim, Kesterčanek Ž. Franjo, Kosović Bogoslav, Dr. Nenadić Gjuro, Dr. Petračić Andrija, Polaček Dragutin, Slapničar Slavoljub i Trötzer Dragutin, dočim se ostali izpričaše.

Nakon što je konstatovan dovoljan broj odbornika otvara I. podpredsjednik Robert Fischbach sjednicu, u kratko srdačnim riječima pozdravlja prisutne i izporučuje pozdrav predsjednika presv. gosp. Marka grofa Pejacsevicha, koji da žali, što današnjem zasjedanju ne može osobno prisustvovati, jer je važnim poslovima zapriječen.

Prije prelaza na dnevni red saobćuje predsjedatelj.

1. da je predsjednik presv. gosp. Marko grof Pejacsevich osim uplate utemeljiteljne pristojbe izvolio darovati pripomoćnoj zakladi,

osnovanoj u spomen nadšumara V. Köröskenyia, iznos od 150 K., a literarnoj zakladi, osnovanoj u spomen A. Borošića takodjer 150 K., što odbor uzimlje do ugodnog znanja uz poklik „Živio predsjednik;“

2. da se je presv. gosp. kr. ministerijalni savjetnik Josip Havas zahvalio na časti II. podpredsjednika, budući je nakon svog umirovljenja otišao iz Zagreba, te tim povodom ujedno zahvaljuje svoj gospodi upravnog odbora na prijateljskom susretanju. (Br. 71).

Odbor uzimlje zahvalu do znanja time, da se odstupajućem podpredsjedniku za njegovo mnogogodišnje nastojanje oko procvata društva, kao i za brižno prikupljanje novih društvenih članova izrazi zapisnička zahvala, a ujedno odstup izvijesti narednoj glavnoj skupštini radi popunjenja.

3. da je u razdoblju od prošle odborske sjednice u Vukovaru umro revni član I. razr. Ivan Peheim, vlastelinski šumarski protivnik u miru. Odbor uzimajuć tu žalosnu vijest do znanja kliče pokojniku „slava mu!“

Po tom se prelazi na ustanovljeni dnevni red.

Točka I.

Na poziv predsjedatelja čita tajnik zapisnik prošle odborske sjednice od 3. kolovoza 1913.

Nakon pročitavanja zapisnik se bez primjedbe ovjerovljuje, a za ovjerovljenje izabiru p. n. g. odbornici Dr. Gjuro Nenadić i Dragutin Polaček.

Točka II. Izvješće o tekućem poslovanju:

1. Predsjedatelj saobćuje, da je danas prije podne preduzeo skontraciju blagajne, kojom su prigodom zaključeni blagajnički dnevni i to:

a) društvene imovine	sa ostatkom od	17.265 K 08 f.
b) pripomoćne zaklade	„ „ „	13.874 „ 47 „
c) literarne zaklade	„ „ „	3.586 K 63 f.

Sav taj novac uložen je dijelom u vinkuliranim vrijednostnim papirima, a dijelom u c. c. uložnicama I. hrv. štedionice.

Uzimlje se do znanja.

2. Blagajnik predlaže izkaz dvanajstorice članova I razreda, koji su na članarini dužni više nego za dvije godine, pak ni na opetovane opomene neće dug namiriti.

Odbor zaključuje, da se dugovina kr. šum. inžinira u Kološvaru Akoša Szimonffy u iznosu od 23 K 06 f. u ime članarine za god. 1909.—1911. otpiše, dočim da se ostali izkazani dužnici još jednom pozovu, da dugovinu uplate do 31. siječnja 1914., a ako ju u tom roku ne namire, da se imadu brisati iz članstva, a dugovina sudbenim putem utjerati.

Tajnik izvješćuje:

3. da je prema zaključku odborske sjednice od 8. kolovoza 1913. toč. III./2. od razpoloživog nepodignutog jubilarnog stipendija za školsku godinu 1912./13. u iznosu od 600 K. slušateljima kr. šumar.

akademije Robertu Reszu i Vidoju Mihaldžiću izplaćena podijeljena im podpora svakomu u iznosu od 300 K.

Uzimalje se do znanja.

4. da su prema zaključku odborske sferdnice pod toč. III./3. za vrijeme ovogodišnjih praznika na Šum. domu izvedeni svi nuždni redoviti popravci.

Uzimalje se do znanja.

5. da je gradskom poreznom uredu u Zagrebu uz potvrdu predana valovnica o kućnoj najamnini.

Uzimalje se do znanja.

6. da su za društvenu knjižnicu nabavljena slijedeća djela:

a) Schuberts v. Naturgeschichte. Vierte Auflage, uvezana svezka,

b) Di Anlage von Dauerweiden von Karl Schneider, 2. Auflage,

c) Dr. H. Stoetzer. Waldwegebaukunde, 5. Aufl.

Uzimalje se do znanja.

Točka III. Pretres prispjelih podnesaka.

1. Čita se poziv ugar. zemaljskog šumarskog društva u Bud'm-pešti za sudjelovanje kod glavne skupštine, koju će rečeno društvo obdržavati dne 16. prosinca o. g. u Budimpešti. (Br. 121).

Odbor zaključuje, da se umoli odbornik kr. šumar. savjetnik Dragutin Polaček, da izvoli na rečenoj skupštini zastupati naše društvo.

2. Za članove I. razr. prijavljuju se; Ladislav pl. Rozgoni, vlastel. šumar u Koški, Mihajo Dereta, kr. kot. šumar. u Vrbovskom i Simo Krstić. šum. vježb. u Teslić — Pribrinić, Bosna.

Primaju se. (Br. 102 i 104.)

3. Kr. šumar. ravnateljstvo u Zagrebu najavljuje za članove II. razr. petoricu novoimenovanih lugara (Br. 135.) — Uzimalje se do znanja.

4. Kr. šumarnik u m. V. Vasiliević moli, da može dužnu članarinu u iznosu od 40 K. otplatiti u mjesečnim obrocima po 5 K. (Br. 115.) — Dozvoljava se.

5. Središnja sveza „Hrvatskih seljačkih zadruga“ u Zagrebu moli, da joj se Šumarski list šalje u zamjenu za njen „Hrvatski udrukar“ (Br. 93). — Zamjena se dozvoljava.

6. Čita se dopis kr. zemalj. vladinog odjela za bogošt. i nastavu od 15. listopada 1913. broj 11775, kojim se dostavlja na službenu porabu jedan primjerak kućnoga reda za pazikuću šumarskoga doma i za podvornika i slugu pomagače kr. šumarske akademije“. (Br. 108.)

Odbor uzimalje dostavljeni kućni red do znanja time, da se pročelnništvo kr. šumar. akademije zatraži, da pod točkom I./a) kućnoga reda pazikući nametnutu dužnost čišćenja svih triju veža sa pristupima u veže prenese na dužnost zavodskih sluga pomagača, koji taj posuo i sada obavljaju prema odnosnim ugovorima o iznajmljenju prostorija visokom kr. zemalj. eraru, odnosno, da glede toga, u koliko to drži nuždnim, zatraži od kr. zemalj. vlade preinaku dotično izpravak kućnoga reda.

7. Predsjedatelj predlaže na razpravu predstavke, sastavljene

po podboru, izabranom u tu svrhu na ovogodišnjoj glavnoj skupštini i to;

a) da se prema zaključku ovogodišnje glavne skupštine od 4. koiovoza kr. zemalj. vlada umoli, da do zakonodavnog uređenja i organizacije šumarsko-tehničke službe u zemlji izvoli polovicu kr. kot. šumara promaknuti u IX. činov. razred,

b) da upravitelji kot. šumarija kod krajiških imovnih občina mogu kao takovi biti promaknuti u VIII. činov. razred.

Nadalje saobćuje, da se isti pododbor nije mogao u načelu složiti, da takodjer izradi jedinstveni obrazac predstavke o reorganizaciji šumarsko-tehničke službe u zemlji, odnosno poboljšanju materijalnog stanja šumarskih tehničara političke uprave, već je posebnu takovu predstavku izradio i ovom ju predsjedništvu podnio član pododbora Vilim Dojković, a opet posebnu predstavku članovi pododbora Vilim Čmelik i Dr. Vaso Vučković.

Ujedno je član Vilim Dojković u ime po glavnoj skupštini za izvedenje zaključka izabranoga pododbora odnosnu predstavku neposredno podnio kr. hrv. slav. dalm. zemaljskoj vladi odjelu za unutarnje poslove, koja ju je svojim otpisom od 14. studena 1913. broj 70624 takodjer ustupila ovom predsjedništvu na dalnju porabu.

Ističe, da obje sastavljene predstavke imaju svojih dobrih strana, pak predlaže, da se prepusti predsjedništvu, da iz jedne i druge povadi ono, što smatra najboljim i što drži, da bi se prema sadanjem stanju i okolnostima moglo polučiti, pak da prema tomu izradi obrazac predstavke.

O predmetu povela se razprava, nakon česa odbor zaključuje, da prepušta predsjedništvu, da ono prema stavljenom predlogu izradi obrazac predstavke o poboljšanju materijalnog stanja šumarskih tehničara i u narednoj ju sjednici iznese odboru na pretres i prihvati — time, da se u toj predstavi ima iztaknuti odnosni zaključak glavne skupštine.

Ujedno se zaključuje, da se sa tom predstavkom imade spojiti i predstavka pod a), a istodobno sa tom predstavkom da će se imati na visoko mjesto predložiti i predstavka pod b) o promaknuću upravitelja kot. šumarije krajiških imovnih občina.

Točka IV. Razdjelenje podpora iz Kőröskeny-eve pripomoćne zaklade.

U svemu stiglo je 8. molba za pripomoć iz rečene zaklade. Nakon što je odbor molbe točno izpitao i pretresao gledom na imućvene i ine okolnosti, zaključuje da se podijeli j to:

1. Gürtler Milki 85 K., 2. Rukavini pl. Tonki 85 K., 3. Vraničar Anki 80 K., 4. Evi Murgić 50 K., 5. Juliji Kordić 50 K., 7. Dragojli Škorić 50 K i 8. Petri Šimić 50 K., ukupno 500 K.

Točka V. Razdjeljenje podpora iz društvene imovine.

Za podjelenje podpora iz društvene imovine stiglo je u svemu 11 molbenica, a podjeljeno je: 1. Jelki Karakaš 25 K., 2. Maksi ud. Borošić 50 K., 3. Gabrieli ud. Malin 50 K., Ani ud. Močan 50 K., 5. Albini ud. Čelija 50 K., 6. Ruži ud. Šeringer 50 K i 7. Pavlu

Antoliću umir. lugu 25 K ukupno 300 K. Ujedno je zaključeno, da se kot. šumaru Teodoru Georgieviću u Novoj Gradiški na teret stavke 19. proračuna za g. 1913. izplati iznos od 100 K u ime nagrade za uloženi trud oko prikupljanja gradje za sastav hrv. terminologije. (Br. 145—913.).

Točka VI. Eventualni predlozi.

1. Na predlog predsjedatelja odbor zaključuje, da se predsjedništvo u ime hrv. slav. šumarskog društva pokloni Njegovoj Preuzvišenosti g. banu Dr. Ivanu barunu Skerleczu i tom mu prigodom toplo preporučiti, da blagoizvoli pokloniti svoju naklonost i brigu društvenim probitcima, šumarskom staležu i naprednom razvoju šumarskih prilika.

2. Čita se podnesak člana zem. šumar. nadzornika I. razr. Vilima Dojkovića, kojim u savezu sa svojim na ovogodišnjoj glavnoj skupštini stavljenim predlogom u predmetu po društvenom uredništvu u broju 7. a na str. 308 Šum. lista od ove godine na njegov članak uvrštenu opasku moli, da upravljajući odbor zaključiti:

a) da urednik Šum. lista smije sastavke, koji se odnose na čisto osobne stvari ili koji sadržavaju osobne istupe ili napada je ma po kome naperene proti kojemu članu šumar. društva — otisnuti u Šum. list istom onda, ako si je za to ishodio dozvolu društvenog predsjedništva i

b) da se u narednom broju Šum. lista imade otisnuti obavjest čitaocima i izjava predsjedništva društva, kojom se shodno prema pravom stanju stvari izpravlja odnosna na str. 308 u broju 7. Š. 1. od g. 1913. stavljena opaska odnosno tvrdnja uredništva glede intervencije o obustavi svake daljnje polemike o „Draganičkom lugu.“

Predsjedatelj saobćuje, da je već na ovogodišnjoj glavnoj skupštini u tom predmetu dao izjavu, da je na njegovu predsjedničku intervenciju a zaključkom upravnog odbora u sjednici od 2. srpnja 1912. obustavljena svaka daljnja polemika u Šum. listu o Draganičkom lugu, nadalje da je i urednik na istoj skupštini izjavio da onom „Opazkom“ nije mislio podati onaj smisao i namjeru, kako si to predlađač tumači, na ime, kao da je gosp. Dojković izravno zatražio obustavu tiska upitnih članaka, pak ipak se član g. Dojković tom izjavom nije zadovoljio.

Nakon što je upr. odbor predmet potanko razpravio, zaključuje:

ad a), da se taj predmet gledom na postojeći kućni red ne može sada razpraviti, već se ima uzeti u razpravu onda, kada će se preduzeti promjena kućnoga reda;

ad b) da se u zapisnik uvrsti izjava predsjedatelja, da je na njegovu vlastitu intervenciju odnosno njegov predlog povodom podnesaka gosp. Dojkovića obustavljena svaka daljnja polemika u Šum. listu o „Draganičkom lugu“.

3. Čita se podnesak odnosno pritužba člana Vilima Dojkovića od 20. studena 1913., kojom se žali, što je u 6. broju Šum. lista od o. g. uvršten na prvom mjestu prepis usanca, a tek na drugom mjestu njegov originalni članak „Drugo pismo iz draganičkog

luga“, nadalje što je njegov članak tiskan sitnijim a usance krupnijim slovima, a prema takovom tisku obredjena mu i visina suradničkog honorara, pak tim povodom podjedno predlaže, da upravljajući odbor zaključí:

a) da mu se naknadno izplati honorar u iznosu od 90 K., za koji je po opisanom pristranom postupku g. urednika nepravedno prikraćen;

b) da g. urednik društvenoj blagajni povrati iznos od 48 K 63 f. kao odštetu za suvišni izdatak prouzročen joj kod tiska senjskih usanca i za iste podignutog honorara;

c) da ne drži poželjnim da se sa društvenim članovima i sa Šum. listom i za buduće tako jednostrano postupa, kako je postupano u ovom slučaju i s formalne i s materijalne strane te da takav postupak ne odobrava;

d) da urednik Šum. lista za svoja uvrštenja u list nema primati nikakovog tiskovnog honorara, pošto za uredništvo i korekturu lista već prima znatnu nagradu i

e), da se u svrhu budućeg izpravnog postupka sa Šum. listom izabere posebni redakcioni odbor, na koliko odgovornost za list nebi htjelo na se preuzeti samo predsjedništvo društva.

Na poziv odbora daje urednik na pojedine pritužbene navode svoje razjašnjenje.

O predmetu razvila se odulja razprava, nakon koje donáša uprav. odbor slijedeći zaključak:

Ad a) Odbor uzimlje do znanja razjašnjenje urednika, da je pritužitelj članak u broju 6. Šum. lista od g. 1913. morao doći kao nastavak na onakovom mjestu i onim slovima, kako je to izašao već početak istoga članka u broju 5. Š. lista. A u broju 5. morao je izaći nadrugom mjestu, pošto je uredništvu bio dostavljen po predsjedništvu na uvrštenje tek oko 20. travnja, kada je već ostali material za isti broj bio složen i tiskan, — a uz to sa željom, da se čim prije i to po mogućnosti odmah uvrsti i čim prije sav otisne.

Pošto je nadalje sam pritužitelj u svom na predsjedništvo upraavljenom dopisu od 12. travnja 1913. izričito tražio, da se njegov članak uvrsti čim prije i u isto toliko brojeva, u koliko je bio i članak g. Puka, to je pritužitelj članak jedino stoga bio otisnut sitnima slovima.

Usljed toga odbor predlog pod a) ne prihvaća.

Ad b) Nakon po uredniku danog razjašnjenja o predmetu predlog se ne prihvaća.

Ad c) Predlog bezpredmetan iz razloga, navedenih pod a) i b).

Ad d) Nakon što je odbor u tom pitanju uzeo do znanja razjašnjenje urednika o raznim tehničkim poteškoćama sa uređivanjem lista i budući se podizanjem posebnog honorara po uredniku za njegove vlastite sastavke ne povredjuju društvena pravila i kućni red, to odbor predlog pod d) ne prihvaća.

Ad e) Predlog se ne prihvaća, pošto se njim ide za promjenom šadanjega kućnoga reda, pak stoga ovaj odbor, kojemu u ovoj go-

dini iztiče mandat, ne nalazi uputnim u kućni red dirati, već to prepušta budućoj novoj društvenoj upravi, da eventualno promjenu kućnoga reda u razpravu uzme i tom zgodom pobliže ustanovi dužnosti i prava urednika.

K jednu se zaključuje, da se ob ovim zaključcima ne ima pritužitelj posebno obavijestiti, kako to svojim podneskom traži, budući će ovi zaključci i onako nakon ovjerovljenja biti objelodanjeni u stručnom organu.

4. Urednik predlaže, da bi valjalo povesti akciju, da se šumari susjedne nam Bosne i Hercegovine prikupe u hrv. slav. šumarsko društvo i da bi kod zemaljske vlade tih zemalja valjalo isposlovati odredbu, da se naredbe, odnoseće se na šumarstvo Bosne i Hercegovine objavljuju takodjer i u „Šumarskom listu“.

5. Urednik predlaže, da bi bilo u interesu društva, da se „Šumarski list“ dostavlja „Obzoru“ i „Hrv. Pokretu“ te da bi uredništva rečenih listova valjalo još naposeb upozoriti na one članke Š. lista, koji su i za širu javnost od važnosti, da ih tako i rečeni listovi mogu u cijelosti ili u kratkom izvadku donjeti i na taj način javnost bolje upoznati o šumarstvu kao važnoj grani narodnoga gospodarstva i u obće o šumarskim prilikama u zemlji, naročito pako o radu hrv. slav. šumarskoga društva.

Nadalje, jer je uredništvu Š. lista potrebno, da ima uvijek pri ruci ua porabu Obzor i Hrv. Pokret, da se uprava navedenih listova umoli priobćiti, da li je voljna svoj list slati u zamjenu za „Šum. list, odnosno da saobći, uz koju se eventualno sniženu cijenu može Hrv. slav. šumar. društvo na navedeni list pretplatiti.

Predlog ovaj odbor prihvaća.

Pošto inih predloga nema a dnevni je red iscrpljen, to predsjedatelj zahvaljuje prisutnima, što su se pozivu odazvali i zaključuje sjednicu, dočim zapisnik ovaj ovjerovljuju u slijedećoj sjednici od 17./IV. 1914. izabrana gg. odbornici: Marino de Bona i Franjo Ž. Kesterčanek.

Bona v. r.

Pejacsevich v. r.

Jakopec v. r.

Kesterčanek v. r.

Osobne vijesti.

Imenovanja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je šumarskog pristava Dušana Jasića kot. šumarom u X. činovnom razredu, te absolventa kr. šumarske akademije zagrebačke Milana Ervačanina privremenim šumarskim vježbenikom, oba kod II. banske imovne občine, sa sustavnim berivima.

Nadalje imenovao je Andriju Novaka gospodarskim pristavom u X. činovnom razredu kod brodske imovne občine, Josipa Barkovića akcesistom u XI. čin. razredu kod otočke imovne občine, Tanasiju Rakijaša akcesistom u XI. čin. razredu kod gjur-

gjevačke imovne občine, Uroša Dragića privremenim računarskim pristavom u XI. činovnom razredu kod ogulinske imovne občine.

Premještenja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je iz službenih obzira premjestiti kr. kotarske šumare I. razreda i to: Gašu Vaca od kr. kotarske oblasti u Požegi sa sjedištem u Kutjevu onoj u Ivancu; Ljubomira Bugarovića od kr. kotarske oblasti u Ivancu k onoj u Požegi sa sjedištem u Kutjevu, a iz službenih obzira premjestio je šumarskog povjerenika Josipa Gulina od kr. kotarske oblasti u Grubišnompolju, te ga dodijelio na službovanje kr. županijskoj oblasti u Ogulinu.

† **Umro.** U Brodu n. S. preminuo je naglo dne 15. travnja o. g. šumarski asistent iz Drvente Gjuro Paradžiković. Rodom je bio iz Kukujevaca, a služio je nekada i kod gradiške imovne občine. Počivao u miru.

Različite vijesti.

Astralit. Prošlog mjeseca prikazivao je pred većim brojem u Zagrebu obitavajućih šumar. stručnjaka gosp. šumarnik u m. Czapek u šumi pl. občine Turopolje, kako se vade panjevi sa razprsnjivom tvarju „Astralit“.

Pokus je izpao upravo sjajno, jer su oba podminata hrastova panja u sitne komade razkomadana odletila u zrak skupa sa najtanjima žilama.

Mi smo u mjesecu ožujku t. g. donjeli opis o krčenju hrastovih panjeva astralitom, a sada možemo konstatirati samo to, da je astralit izvrstno sredstvo za gornju svrhu.

Poslije toga pregledali su izletnici veliku pilanu „Turopolje“ tvrdeke Filipa Deutscha sinovi u Zagrebu, gdje im je sam vlastnik tvrdeke osobno tumačio razne uređaje same pilane i manipulaciju sa robom na skladištu, a konačno ih pogostio u domaćoj kantini.

I ovaj puta osvjedočili su se izletnici kolika je muka i kako zakučasto izgleda, kad se teoretično uči uporaba šuma, a kako je to sve samo po sebi razumljivo kad se vidi u naravi u praktičnoj proredbi. S toga bi bilo po slušatelje šumarstva od neprocjenjive vrijednosti kad bi im se praktični dio nauke o porabi šuma a i pojedini dijelovi iz ostalih šumar. disciplina što više predočavao valjanima fotografijama ili još bolje, kako se to već na mnogo zavoda čini bojadisanim projiciranim slikama ili kinematografiki.

Br. 2714/321 š. — 1914.

Predmet: Vrbovsko, zem. zajednica, veleprodaja stabala.

Oglas dražbe stabala.

Temeljem naredbe kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove u Zagrebu, od 22. ožujka 1914. broj 22.224. obdržavati će se dne 5. svibnja 1914. u 10 sati prije podne kod kr. kot. oblasti u Vrbovskom javna pismena dražba dolje naznačenih skupina stabala iz šuma zem. zajednice Vrbovsko, kako slijedi:

Tekući broj	Prodavaoc, zemljišna zajednica	Šumski predjel	Brojne skupine	Prodaje se			Izključna cijena po skupinama		Žaobina za pojedinu skupinu	Stabla su u naravi i procjenbenom elabouratu obilježena pod brojevima	
				vrst drveća	broj stabala komada	procjenom ustanovljena tehnička drvna gromada m ³	K	f.			
							K	f.			
1.	Vrbovsko	Lovnik	I.	jela	1045	2.362.00	25.928	—	2.598	3381—4425	
2.		Košica—Dubrave	II.	jela bukva javor	1579 7 1	4.900.44 16.03 5.62	64.139	70	6.414	1—1587	
3.		Jelenski Jarak	III.	jela bukva	901 892	2.319.52 1.136.58	34.653	72	3.465	1588—3380	
4.		Oštri Vrh—Podkraj—Malo zlovo	IV.	jela bukva javor	4827 311 1	11.525.88 641.30 1.05	153.693	69	15.369	4321—5488 5490—5545 5547—6013 6015—6977 6979—7107 7109—7881 7883—9465	
5.		Tisova—Kosa	V.	jela bukva javor javor rebraš brijest	4578 1962 264 18 8	9.399.33 4.009.88 572.85 45.81 12.85	135.471	81	13.547	966—7795	
6.		Gluhe drage sa Bukvicom	VI.	jela bukva javor javor rebraš brijest	1660 240 55 6 1	3.140.72 442.97 118.25 15.04 1.07	39.182	02	3.918	7796—9757	
7.		Kozazac—Veliko Zlovo	VII.	jela bukva javor javor rebraš	1.643 307 15 1	2.866.67 461.99 19.50 3.37	34.683	01	3.468	9758—9986 9989—11725	
Ukupno . .		I. do VII.	I. do VII.	jela	16.233	36.514.56	487 805	95	48.780		
				bukva	3.719	6.708.75					
				javor	335	711.65					
				javor rebraš	26	69.85					
				brijest	9	13.92					

Posebni dražbeni uvjeti.

1. Dražbuje se izključivo putem pismenih ponuda. Ponuda treba, da je sastavljena prema zahtjevu dražbenih uvjeta zastupajućih kupoprodajni ugovor, te se mora obložiti sa 10% žaobinom od izključne cijene (prema oglasu) i do ustanovljenoga roka predati kod podpisane kr. kotarske oblasti.

2. Komulativna ponuda, ako daje jednaki ili bolji dražbeni uspjeh od najboljih ponuda na pojedine skupine, ima prednost.

3. Ponude, koje bi glasile izpod izključne cijene, prekasno stigle, manjkavo sastavljene bile, brzojavne ili nedostatnom žaobinom obložene, ne će u obće biti u obzir uzete.

4. Prodaja je stablomična bez naknadne premjerbe, pri čem otpadci izpod 20 cm. kod jele, te 30 cm. kod bukve, javora i brijesta ostaju na raspolaganje zem. zajednici Vrbovsko, o čem se pobliži dražbeni uvjeti, koji vrijede ujedno kao kupoprodajni ugovor, mogu svaki dan za vrijeme uredovnih sati uvidjeti u uredovnici šumarsko-tehničkog izjavitelja podpisane kr. kot. oblasti.

Kr. kotarska oblast.

U Vrbovskom, 5. travnja 1914.

Kotarski upravitelj:
Gašparac, v. r.

O p a z k a. Dražbeni uvjeti mogu se na zahtjev i uz uplatu od 1 K po primjerku dobiti kod podpisane kr. kot. oblasti.

Broj 4514./1914.

Predmet: St. Gradac prodaje
137 hrastovih stabala.

Oglas dražbe hrastovih stabala.

Dne 28. svibnja 1814. u 10 sati prije podne obdržavati će se u uredu kr. kotarske oblasti u Virovitici putem pismenih ponuda dražba vrhu 127 komada hrastovih stabala, stojeći u šumi Djelta z. z. St. Gradac, procjenjenih na 8612 K. 67 fil.

Propisno biljegovane ponude imaju biti obložene sa jamčevinom, koja iznaša 10% od isključne cijene. Na brzojavne kao i na kasnije stigle ponude neće se uzeti obzir.

Pobliže dražbene uvjete moći je uviditi kod podpisane oblasti.

Kr. kotarska oblast.

U Virovitici, dne 23. ožujka 1914.

Kotarski upravitelj.

100 jutara vlastitih kultura Garantirano najbolje kvalitete **Šumsko sjemenje, sjemenje od voćaka i sjemenje trava.** Mješavine sjemenja od trava. **Šumsko biljke, biljke za živice, divljake** itd. Četinjače, ruže, voćke i drveće za drvoređe

Adalbert Faragó

Waldsamenklenganstalt und Baumschule k. u. k. Hoflieferant Zalaegerszeg (Ugarska)

Cjenici i ponude šalju se na zahtjev!

3—3

Uredjuje kr. zem. šum. nadz. **Bogoslav Kosović.** Tiskara **C. Albrecht,** Zagreb.

Šumarsko tehnička poslovница

u Zagrebu, Hercegovačka ul. 18./a.

Obavlja uredjenje šuma, revizijske kao i sve poslove šum. gospodarstva.

Br. 12—6

Gyula Kuzma

diplom. šum. inženir, sudb. vještak.

Exote	Sjemenje: bijeloga i crnoga bora, Smrekovo — arižovo	drveće
Šandorovi proizvodi su nedostiživi!	Br. 12—5. Šandor Imre, Szekesfehérvár Veleprodavaoc šumskog sjemenja i uzga- jatelj biljka svih vrsti listača i četinjača moli da se već sada naruči za proljetnu sjetvu i sadnju potrebna količina sjemena i biljaka.	Sve Ima kvaliteta
Biljke	Biljke : javora, jasena, akacije i svih inih vrstih listača	grmlje

Opomena.

Prema §. 7. društvenih pravila imade se članarina uplatiti u prvoj četvrti svake godine. Umoljavaju se stoga p. n. gg. članovi, koji tu članarinu za ovu godinu još uplatili nisu, a tako ju može biti duguju i za prošle godine, da to tečajem o- voga mjeseca učini, jer društvo može samo napredovati, te njegova uprava sa uspjehom raditi, ako članarine u određeno vrijeme uplaćene budu.

Predsjedništvo hrv. slav. šum. društva.

Sadržaj.

Strana

Uzgoj masline na istočnim obalama Jadranskoga mora. Napisao Marko Marčić, c. kr. učitelj poljodjelstva u Korčuli. (Nastavak)	193—208
Prvi šumarski stručni opis i nacrt šuma na Velebitu i Velikoj Kapeli od Dalmatinske medje do Mrkoplja i Ogulina. (Nastavak)	208—223
Društvene vijesti: Zapisnik sjednice upravljajućeg odbora hrv.-slav. šumarskoga društva u Zagrebu održane 17. prosinca 1913.	223—229
Osobne vijesti: Imenovanja. — Premještenja. — Umro	229—230
Različite vijesti: Astralit	230
Oglasi	230—232

Br. 12—5 Zlatna kolajna sa izložbe u Parizu 1900.

Neuhöfer i sin (Neuhöfer & Sohn)

c. kr. dvorski mehaničar
Beč, V. Hartmannsgasse 5.

Izradjuje pod jam-
stvom izvrstne iz-
rade i točne rekti-
fikacije

Bonsolne strojeve

sa optičkom distanz-
mjerom.

Mjeraće sto-
love. Perspek-
tiv ravнала.

Letve za nive-
liranje. Šu-
marske bou-
sole.

Promjerke

iz željeza i drva.

Mjeračke vrpce

iz platna ili ocjela.

Planimetre itd. — Pantografe.

Brojne čekice, aparate za prenašanje, crtala kao i
sve vrsti matematičnih strojeva i mjerila.

Sveudiljna zaliha svih vrsti mjeračkih strojeva i
pomagala.

Ilustrovani cjenici badava

Glavno zastupstvo za originalne
švedske prirastnjake (svrdlove).

Svi se popravci obavljaju najbolje
i u najkraćem roku.

